

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету «Київський
авіаційний інститут»,
доктору наук з державного управління,
професору
А.П. ЛЕЛЕЧЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри національної безпеки та підприємництва Національного університету «Київський авіаційний інститут» **Грищенко Ірини Миколаївни** на дисертаційну роботу Гулого Кирила Сергійовича на тему «Державне регулювання мас-медійної сфери України в контексті євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертація Гулого К.С. присвячена комплексному аналізу системи державного регулювання мас-медійної сфери України та обґрунтуванню напрямів її вдосконалення в контексті євроінтеграційного курсу держави. Дослідження виконане на кафедрі національної безпеки та підприємництва Національного університету «Київський авіаційний інститут».

Робота налічує 226 сторінок, побудована з трьох розділів та містить список використаних джерел і додатки. Основні результати дослідження відображені у 7 наукових працях: 3 статті у фахових виданнях категорії «Б» та 4 тези в матеріалах науково-практичних конференцій. Апробація здійснена на чотирьох заходах всеукраїнського та міжнародного рівня (Київ, Полтава, Переяслав). Практичне впровадження підтверджено довідками ГО «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» та ТОВ «Старлайт медіа».

Тема є безумовно актуальною: дослідження здійснене в точці перетину кількох масштабних трансформацій цифрової конвергенції медіаринку, адаптації національного законодавства до acquis ЄС (насамперед у зв'язку з ухваленням Закону «Про медіа» № 2849-ІХ), а також особливих умов медіарегулювання в умовах правового режиму воєнного стану. На відміну від більшості досліджень цієї тематики, які зупиняються на рівні журналістично-аналітичного або суто правового аналізу, здобувач обирає публічно-управлінський ракурс - що дозволяє зосередитись на функціях, інституціях та процедурах регулювання як таких.

2. ОЦІНКА ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ ДИСЕРТАЦІЇ

Перший розділ *«Теоретичні засади державного регулювання мас-медійної сфери»* є концептуально зваженим. Здобувач формулює власне визначення ключової категорії «державне регулювання мас-медійної сфери України в контексті євроінтеграції» як цілеспрямованої діяльності суб'єктів регулювання шляхом реалізації інтегрованої системи заходів, рішень та механізмів із метою забезпечення достовірності та збалансованості подання інформації, гарантування плюралізму та захисту медіа від тиску з боку органів публічної влади. Таке визначення вигідно відрізняється від аморфних загальноописових дефініцій, характерних для чималої частини вітчизняних праць: воно є операціональним, цілеорієнтованим і безпосередньо прив'язаним до євроінтеграційного контексту.

Важливою теоретичною заслугою розділу є увага до питання допустимих меж регуляторного втручання. Здобувач не обмежується декларативними посиленнями на свободу слова, а розробляє аналітичний фрейм для оцінки пропорційності обмежень через принципи належного врядування, базові цілі медіаполітики (прозорість, конкуренція, плюралізм, захист аудиторії) та вимоги інформаційної безпеки. Цей підхід є методологічно коректним і дозволяє уникнути спрощеного протиставлення «свободи медіа» і «державного контролю».

Другий розділ *«Аналіз державного регулювання мас-медійної сфери в Україні»* є найбільш деталізованим і доказовим. Здобувач досліджує еволюцію нормативно-правового забезпечення медіасфери, проводить ґрунтовний функціонально-систематизований аналіз повноважень суб'єктів владних повноважень (за управлінськими контурами: формування політики, координація, методична підтримка, правозастосування) та характеризує сучасні проблеми й виклики. Особливої уваги заслуговує аналіз впливу воєнного контексту на регуляторний баланс: автор не задовольняється загальними тезами, а розглядає конкретні практики, що безпосередньо впливають на інформаційні потоки — доступ до публічної інформації, умови роботи журналістів у небезпечних зонах, вимоги строківості та правової визначеності обмежень.

Слід відзначити, що систематизація джерел правового регулювання (конституційні положення, рамкове медійне законодавство, акти про суспільні медіа, виборчий процес тощо) та розкриття міжгалузевого характеру мас-медійного права (взаємодія з цивільним, трудовим, антимонопольним, бюджетним, кіберзахистним законодавством) свідчать про систематизаторський хист автора та забезпечують повноту правового фундаменту дослідження.

Третій розділ *«Євроінтеграційні орієнтири та шляхи вдосконалення державного регулювання мас-медійної сфери України»* формує прикладне ядро дисертації. Порівняльний аналіз охоплює чотири репрезентативні моделі: Німеччину (децентралізована модель із міжземельною

координацією та механізмами обмеження медіаконцентрації), Францію (ARCOM, дозвоільно-конкурсний механізм, публічні реєстрові інструменти), Польщу (KRRiT, багаторівнева нормативна база, фінансові механізми суспільних медіа) та Литву (LRTK, публічні інформаційні системи). Вибірка є стратегічно виправданою: вона охоплює «старі» та «нові» члени ЄС, великі та малі держави, централізовані та децентралізовані моделі.

На основі компаративного аналізу виокремлено управлінські закономірності, що мають безпосередню прикладну цінність: залежність якості регулювання від процедур формування складу регулятора; значення фінансових гарантій для суспільного мовника; практична роль реєстрової інфраструктури як інструменту публічного контролю; потреба у спеціальних режимах для цифрових посередників. Ці закономірності стають підґрунтям для конвергентної моделі та пакету конкретних пропозицій.

Конвергентна модель державного регулювання, запропонована здобувачем, структурована за трьома взаємопов'язаними блоками: стандарти розкриття власності, реєстрова інфраструктура публічного контролю та механізм верифікації. Її відмінністю від наявних підходів є орієнтація не на разові законодавчі зміни, а на побудову адаптивного регуляторного середовища, здатного реагувати на технологічні зміни без постійного оновлення законодавства.

3. НАУКОВА НОВИЗНА ТА ТЕОРЕТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Наукова новизна дисертаційного дослідження є достатньою та обґрунтованою. До найсуттєвіших здобутків слід віднести:

По-перше: конвергентну модель державного регулювання мас-медійної сфери, яка виходить за межі традиційного нормотворчого підходу та пропонує інституційно-процедурний дизайн, орієнтований на адаптивність регулятора в умовах цифрової трансформації. Концепт «конвергенції» тут наповнений конкретним управлінським змістом, а не використовується як декоративна метафора.

По-друге: розроблення системи стимулів для добровільного саморегулювання медіа (репутаційні, процедурні та стимули через політику підтримки) із принциповим застереженням щодо неприпустимості перетворення фінансування на інструмент впливу на редакційну незалежність. Це інституційно чутлива пропозиція, яка враховує ризики «м'якого» тиску держави на медіа через економічні важелі.

По-третє: підхід до цифровізації регулятора, поєднаний з вимогами кіберзахисту. Здобувач наполягає на паралельності двох процесів технологічного оновлення регуляторної діяльності та посилення режиму кіберзахисту, що є методологічно зрілою позицією, яка відрізняє роботу від поверхневих рекомендацій типу «запровадити цифрові реєстри».

Теоретичне значення визначається також деталізацією понятійно-категоріального апарату, зокрема розмежуванням суміжних понять

«співрегулювання» і «саморегулювання» медіа як різних управлінських механізмів із різними ризиками для редакційної незалежності.

4. ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА АПРОБАЦІЯ

Практичне значення дисертації реалізується через пропозиції у трьох взаємопов'язаних напрямках: удосконалення дизайну формування складу Нацради (з метою зниження ризиків політичного впливу); забезпечення фінансової передбачуваності суспільного мовника; розвиток реєстрової прозорості медіавласності з механізмом верифікації.

Апробація здійснена в межах чотирьох науково-практичних конференцій, географічно зосереджених в Україні (Київ, Полтава, Переяслав). Водночас публікаційна база є відносно скромною – 7 праць, із яких лише 3 фахові статті у виданнях категорії «Б». Це не є формальним недоліком, однак дещо звужує академічну видимість результатів дослідження порівняно з іншими роботами у цій науковій галузі.

Практичне впровадження підтверджено двома актами: ГО «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» та ТОВ «Старлайт медіа». Рецензент відзначає, що співпраця із медіахолдингом як суб'єктом регульованої галузі є нетривіальним рішенням, що підкреслює прикладну спрямованість дисертації.

5. ЗАУВАЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ

Загальна позитивна оцінка роботи не виключає низки зауважень і питань, які рецензент пропонує для обговорення під час публічного захисту.

1. Конвергентна модель регулювання описана на концептуальному рівні і є теоретично переконливою. Однак залишається відкритим питання про механізм її практичного запуску: хто є ініціатором змін, яка послідовність кроків, яке відомство координує впровадження трьох блоків? Моделі подібного масштабу потребують «дорожньої карти» або принаймні визначення інституційного «двигуна» реформи.

2. Чотири обраних країни (Німеччина, Франція, Польща, Литва) утворюють цікаву вибірку, однак усі вони є членами ЄС зі сталою демократією та незалежними медіарегуляторами. Порівняння з досвідом держав, що нещодавно пройшли схожий шлях євроінтеграційної адаптації медіаполітики (наприклад, Хорватія або Чорногорія – як країна-кандидат), могло б збагатити висновки щодо труднощів імплементації, які чекають на Україну.

3. Пропозиція щодо перетворення Реєстру суб'єктів у сфері медіа на інструмент публічного контролю є слушною. Разом з тим не розкрито: хто несе відповідальність за підтримання актуальності реєстру, яка санкційна модель передбачається при виявленні невідповідностей, і як вирішується проблема офшорних власників або номінальних кінцевих бенефіціарів, ідентифікація яких є однією з ключових проблем у медіаправі ЄС?

4. Здобувач правильно ідентифікує фінансову нестабільність суспільних медіа як системну проблему і наполягає на передбачуваності фінансування. Проте не розглянуто альтернативні моделі (абонентська плата, ліцензійний збір, багаторічне бюджетне планування за фіксованим відсотком ВВП тощо), які в різних країнах ЄС показали різну ефективність. Обґрунтування обраного підходу на тлі цих альтернатив посилює аргументацію.

5. Аналіз принципу поступового введення норм і процедур як запобіжника непропорційного втручання є однією з найцікавіших методологічних знахідок роботи. Водночас у тексті бракує відповіді на питання: як цей принцип співвідноситься з необхідністю оперативного реагування на дезінформаційні загрози в умовах активної фази збройного конфлікту? Де проходить межа між «поступовістю» і «запізненням»?

6. Методологічний арсенал дисертації є різноманітним (14 задекларованих методів), що свідчить про теоретичну обізнаність здобувача. Однак зв'язок між конкретними методами та конкретними результатами в окремих місцях не є достатньо прозорим. Зокрема, «метод функціонального моделювання» та «метод теоретичного узагальнення» описані так, що фактично охоплюють весь зміст третього розділу – а це ускладнює оцінку самостійного внеску кожного з підходів.

6. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

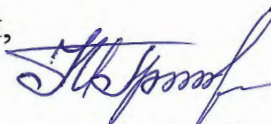
Дисертаційне дослідження Гулого Кирила Сергійовича «Державне регулювання мас-медійної сфери України в контексті євроінтеграції» є цілісним, логічно структурованим і змістовним науковим доробком, який має як теоретичну, так і практичну значущість. Робота демонструє високий рівень наукового опрацювання матеріалу та вміння автора пропонувати дієві рішення актуальних проблем державного регулювання мас-медійної сфери України в контексті євроінтеграції. Дослідження виконане самостійно, ґрунтовно й відповідає сучасним вимогам наукової роботи з обраної теми.

Враховуючи наведене, вважаю, що дисертація Гулого Кирила Сергійовича «Державне регулювання мас-медійної сфери України в контексті євроінтеграції» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та повністю задовольняє вимоги постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а також відповідає нормам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (з наступними змінами) щодо структури та оформлення дисертаційних робіт.

З огляду на вищезазначене, здобувач заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

професор кафедри національної
безпеки та підприємництва
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»,
доктор наук з державного управління,
професор

 Ірина ГРИЩЕНКО

01 червня 2026 року

Грищенко Т.
Бірюсо
Бірюсо секретар КАІ
Грищенко Т.І.